

1907 jan. 19

*A karlócai gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszus
aznapi ülésének jegyzőkönyve¹*

ME 1907—XXXV—637 (689/907)
(Gépirásos másolat)

Fordítás szerbből

Jegyzőkönyv

A gör. kel. szerb nemzeti-egyházi congressusnak Karlócán 1907. évi január hó 19-én /Február hó 1-én/ tartott XXII. üléséről.

Elnök: Dr. Gyurgyevics Miklós alelnök.

Jelen vannak: Nikolics Mirón, Gruics Mihály, Zmejánovics Gábor, Bogdánovics Lucián, Sevics Mitrofán és Dr. Létics György Főtisztelendő püspök urak és 62 képviselő, az alelnök kivételével. Alelnök megnyitja az ülést d. u. 4 $\frac{1}{4}$ órakor.

1 és 2 kihagyva

3. szám

Dr. Novák Szvetiszlav mint a számvizsgáló bizottság előadója következő jelentést és javaslatot tesz:

E magas congressus Dr. Popovics Dusán és társainak következőleg hangzó sürgős javaslatát elfogadta:

„Annak következtében, hogy a szerb nemzeti független pártnak a congressusi többség részéről, szakadatlanul odadobáltatik, hogy a congressuson obstrukcióval dolgozik; annak következtében, hogy a radikális párt főorgánuma, a „Zasztava” nem szűnik meg a congressusi többséget ebben támogatni; annak következtében, hogy ezen orgánum ezen állítólagos obstrukciót oly törekvésként (bemutatja), miszerint a valóság megtudása lehetetlenné tétessék Őszentsége a patriarchának számadási tekintetében, melyek a „Zasztava” szerint szabálytalanok; annak következtében, hogy ugyanaz az orgánum állítja, hogy a szerb nemz. független párt congressusi működése akadályozása annak, hogy e congressus elé még vagy 80 000 Korona jusson, mely összeggel, „Zasztava” szerint a patriarcha Őszentsége a szerb nemzeti-egyházi alapokat megkárosította; látván, hogy a congressusi többség arról hallgat; látván hogy a congressusi választmány jelentése olyképpen van szerkesztve, hogy azt maga a patriarcha is aláírta — a szerb. nemz. független párt a radikális párt főorgánumának ráfogásait undorral utasítja vissza, és lépése fontosságának öntudatában, valamint /tekintve hogy/ abból a konsekvenciákat levonni kész, és joga lévén saját megvédésére, valamint a valóság megtudására e kérdésben, indítványozza: hogy ezen számadások és kár megtérítésére vonatkozó kérdés a jelentés egyéb részeire való tekintet nélkül napirendre tétessék — s hogy a congressusi választmány azonnal tegyen jelentést arról, mi igaz az ügyben — miáltal az egész metropoliabeli szerb nép jogának elég fog tétetni, hogy valódi és tiszta igazságot megtudjon, s miáltal a congressusi többségnek alkalom fog szolgáltatni, hogy egyszer valahára belássa, hogy a szerb nemz. független párt őt abban nemcsak nem akadályozza, hanem tulajdonképpen fölhívja a „Zasztava” példátlan denunciációi tekintetében mindazt megtegye, amit mint többség megtenni köteles.”

Dr. Musiczki Dömötör kiegészítésével, mely így hangzik: „hogy a congressusi választmány sürgősen terjessze be az iratokat és jelentést, azután pedig hogy a számvizsgáló bizottság megejett vizsgálat után a congressusnak jelentést és javaslatát tegye, s hogy az nyilvános ülésben le tárgyalassék.”

¹ Mellékelve az ülési jegyzőkönyv eredeti szerb nyelvű szövege is. — Az 1906. dec. 23—1907. febr. 16. között ülésezett gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszus szerb és magyar nyelvű jegyzőkönyveinek teljes anyagát I. MF. 1910—XXXV—1692 (909).

A nagytekintetű gör. kel. szerb nemzeti-egyházi congressusi választmány a fenti ügyben jelentését tette Milutinovics Cseda, a szerb nemz.-egyh. alapok és al[aj]pítványok könyvelőségénél működő számvizsgálónak 8. jelentése kapcsán, és ezen számvizsgáló bizottság a fizikai lehetőség végső határáig dolgozott és vizsgálta a két első jelentést, és tekintettel arra, hogy a fenti indítvány sürgőssége kimondatott 1907. évi január 18/31-én tartott ülésében következőket határozott: „A magas congressusnak jelentés teendő a végzett munkálatokról, valamint jelentés arról, hogy egyrészt a technikai lehetetlenség nevezetesen az idő rövidege miatt, másrészt pedig az indítvány sürgőssége miatt a számvizsgáló bizottsághoz utasított összes jelentéseket átnézni és teljesen átvizgálni nem lehetett.”

A számvizsgáló bizottság működésének eredményeként következő, a szavazatok többségével elfogadott javaslatok jelentkeznek.

I.

A metropolita-patriarcha Őszentsége mint az akkori [tes]mesvári püspök, köteles az elidegeníthetetlen alapha beszolgáltatni a püspöki kert (pres.g.) melletti korcsma tiszta jövedelmet, melyet mint a volt temesvári püspök 1882. évi VI./1. 1891. IV./1-ig terjedő időre jogosítatlanul szedett, mégpedig az 1882. VI./1. – 1884. X./31-ig terjedő időre 4069 forint 65 kr. összegben máig terjedő késedelmi kamatokkal, de az ezen idő alatt fizetett nyilvános járandóságok levonása után, melyek e jövedelmet terhelik; 1884. XI./1 – 1891. IV./1-ig terjedő időre pedig azon jövedelmet, melyet tényleg beszedett, és mely 1884. XI./1 – 1889. IV./1-ig terjedő időre legalábbis 8437 forint 68 kr.-t kell hogy lett legyen, 1889. IV./1 – 1891. IV./1-ig terjedő időre Őszentségének 1891. évi III.19/31-ikén C.V. 644/129.ex 1891. szám alatt kelt átiratához képest legalábbis 1200 forintot, ennélfogva utasítandó a congressusi választmány, hogy a fenti összeget pontosan megállapítsa, s azután per útján beszedje.

II.

1. Brankovics György patriarcha Őszentsége, mint az akkori temesvári püspök 1885. VII/3.C.V.799/290 sz. alatt átvett kérvényében jelenti, hogy a bolthelyiségek kijavitása megkezdődött, mégpedig oly mértékben, hogy azt többé nagy kár és még nagyobb szegényen nélkül beszüntetni nem lehet.

E javításokra vonatkozó költségvetés, valamint az elszámolás és az elszámolási jegyzőkönyv nem található. Vitolics Zs. és Dr. Ilijes B. számvizsgáló bizottsági tag urak feljelentéseiből kitetszik, hogy Őszentsége egész püspökségének ideje alatt, illetve 1885. évi februártól 1899-ig ezen bolthelyiségeken semmiféle látható és nevezetesebb javítás nem eszközöltetett, az azon időbeli két házlakó előadásából következik, hogy csak egyszer egy csekély két forintba kerülő javítás végeztetett. Ennek alapján nincs kizárva annak lehetősége, hogy az 5050 forintos előleg céljához nem vezetett, ennélfogva utasíttatik a congressusi választmány, hogy ezen ügyet pontosan megvizsgálva ha azt megállapítja, a pör útján megállapított kárt Őszentségétől hajtsa be.

2. Brankovics György patriarcha Őszentségének mint az akkori temesvári püspöknek az 1885. évi congressusi választmány 1885. évi április hó 11/23-án tartott ülésében C.V.452/209. sz.a. 5050 ft 63 kr. előleget engedélyezett a bolthelyiségek javítására azzal, hogy a temesvári püspöki székházban levő három bolthelyiség bérbeadandó, és ezen három bolthelyiség után járó évi bér ezen előleget visszatérítése céljából az alapokba beszolgáltatandó. Az akkori temesvári püspök úr 1886.I/1-től 1891.IV/1-ig évenként 600 forintot szolgáltatott be. De Vitolics Zs. számvizsgáló bizottsági tagnak mellékelt feljelentéséből sejthető, hogy az évi házbér e három bolthelyiségre vonatkozólag évi 1080 ft-ot tett. Ha az valónak bizonyulna, akkor az akkori temesvári püspök az alapokba évenként 480 ft-tal kevesebbet szállított. Ehhez képest utasítandó a congressusi választmány, hogy ezen ügyet pontosan megvizsgálja s ha megállapítja, hogy az akkori temesvári püspök a fenti idő alatt az ezen bolti helyiségek után járó házbér nevében az alapokba kevesebbet szállított, mint amennyit kapott, a mutatkozó különbözetet per útján Őszentségétől mint az akkori temesvári püspöktől behajtsa.

3. Brankovics György metropolita-patriarcha Őszentsége mint az akkori temesvári püspök köteles az elidegeníthetetlen alapha visszatéríteni a temesvári püspöki szé[k]házban levő bolthelyiségek után járó 1885. évi jövedelmet, ennélfogva utasítandó a congressusi választmány, hogy e jövedelmet pontosan megállapítva Őszentségétől per útján behajtsa.

4. Brankovics György metropolita-patriarcha Őszentsége mint az akkori temesvári püspök 1884. évi C.V.639/329. számú átiratában az 1885–1891-ig terjedő időre a temesvári székház után fizetendő egész évi adót és községi pótdadókat 714 ft 92 kr-ral mutatja ki; az 1891. évi C.V. 643/227. sz. átiratában pedig azt az évi adót és pótdadókat 486 ft 83 kr-ral mutatja ki; azonkívül a mellékelt iratokból kitetszik, hogy az 1885–1891 évig terjedő időre az egész adó a községi pótdadókkal együtt 484 ft 60 kr-t tett ki, mégpedig a székház és a bérbeadott holthelyiségek után ehhez képest utasítandó a congressusi választmány, hogy e különbözetet pontosan megállapítva per útján Őszentségétől hajtsa be.

III.

Brankovics György metropolita-patriarcha Őszentsége mint az akkori temesvári püspök a szerb nemz.-egyh. alapok pénztárából püspöki dotációja fejében és 1882. VI/1–1882.VII/31-ig terjedő időre 1524 korona 66 fillérrel többet vett fel, ennél fogva utasítandó a congressusi választmány, hogy ezen összeget Őszentségétől per útján hajtsa be.

IV.

Brankovics György metropolita-patriarcha Őszentsége mint a temesvári egyházmegye természetes adminisztrátora 1890. V/1–1891. III/31-ig terjedő időre járó püspöki dotációja fejében 21 870 Kor. 80 fillér összeget vett fel, amely összeget a Rescriptum Declaratorium 19. §-a értelmében elszámolnia kellett, de amit eddig nem tett. Ennél fogva utasítandó a congressusi választmány, hogy Őszentségét az elszámolás bemutatására szólítsa fel, és amennyiben az elszámolt és igazolt összeg a fenti összegnél kisebb lesz, hogy a különbözetet per útján behajtsa: ha Őszentsége elszámolást nem adna, az egész fenti összeget per útján hajtsa be.

Dr. Manojlovics Vladiszlav mint másik előadó folytatja a jelentés indokolását.

Alelnök az ülést 10 percre megszakítja. Ez idő lefolyása után pedig az ülést megnyitja.

Azután Dr. Manojlovics Vladiszlav a számvizsgáló bizottság jelentésének megokolását folytatja.

Dr. Putnik Száva mint a kisebbség előadója csak kötelességéhez képest és nem a párt nevében, melyhez tartozik, a bizottsági kisebbség álláspontját adja elő.

Szónok kérelmére az alelnök az ülést 10 percre megszakítja.

A tovább tartott ülésben Dr. Putnik Száva beszédét folytatva a számvizsgáló bizottsági kisebbség néhány tagja nevében következő indítványt tett[é]:

[Ad 1] „Hogy a bizottsági többség erre vonatkozó javaslata (indítvány) visszautasítható és kimondassék: miszerint Brankovics György kötelessége és kötelezettsége nem állapítható meg, hogy az úgynevezett „Präsidenten Garten”-i korcsmától járó állítólag megrövidített jövedelem bizonyos összegeit megtérítse az elidegeníthetetlen alapnak.”

[Ad 2] Elutasítandó a bizottsági többség javaslata, hogy a további vizsgálat a congressusi választmányra bízassék és elhatározni, hogy nem állapítható meg Brankovics Györgynek kötelezettsége és kötelessége, hogy a temesvári székházban levő helyiségek után járó állítólag megrövidített bizonyos jövedelmeket az elidegeníthetetlen alapnak meg kellene térítenie.

Ad 3. Kifejti, hogy e factum nincs megállapítva, s ennél fogva a többség javaslata ellen fog szavazni.

Ad 4. Azok faktumok tekintetében, hogy Brankovics György az 1890. évi áprilisi évnegyedre járó fizetést mint temesvári püspök fel]vette, kimondani, hogy az április 1-én esedékessé vált fizetést joggal felvehette: annak tekintetében pedig, hogy a fizetést a többi időre s mindaddig felvette, míg boldogult Dimitrijevic Nektár nem jött adminisztrátornak, kimondani, hogy e viszony a patriarchai mandatárius és az alapok igazgatósága közti viszonynak tekintendő és mint ilyen elintézendő.

Dr. Belobrk Péter kijelenti, hogy a többség javaslatára fog szavazni.

Dr. Musiczki Dömötör a számvizsgáló bizottság javaslatához következő kiegészítést indítványozza:

A számvizsgáló bizottság jelentése, mely a szerb nemz.-egyházi congressusnak tétetett külö[n]féle alkalmatlanságokról, melyek nemzeti-egyházi alapjainknak György metropolita-patriarcha Őszentségével voltak, e szerb nemzeti-egyházi congressust mélyen meghatotta s megdöbben-tette is.

A számvizsgáló bizottság az általa eddig megvizsgált számadásokból mindenben véglegesen nem vizsgálhatta meg azon ügyet, melyet a metropolita-patriarcha Őszentsége 1885-ben a bolt-helyiségek kijavítására a szerb nemz.-egyházi alapokból felvett. Vajon Őszentsége a patriarcha, mint akkori temesvári püspök ezen kölcsönt a bolt-helyiségek kijavítására fordította-e, kétség áll fenn, melyet nyilatkozatok támogatnak: de a számvizsgáló bizottság a további vizsgálatot a congressusi választmánynak engedi át annál inkább, hogy ezen ügyben fontos iratok eltűntek.

Ezen jelentésből kitűnik, hogy a metropolita-patriarcha Őszentsége mint az akkori temesvári püspök az úgynevezett „Präsidenten Garten”-i korcsma jövedelmét jogosítatlanul beszedte, mégpedig az 1882. évi június 1-től—1891. évi március hó 31-ig terjedő időre, amely jövedelem, amint meg van állapítva, csak első évben 1684 forintot tett.

Ezen jelentésből kitűnik, hogy a metropolita-patriarcha Őszentsége 1885—1891-ig a congressusi választmányhoz évi adót 714 ft 92 k-ral elszámolt, kitűnt azonban, hogy az 1885—1891-ig terjedő időre az egész évi adó csak évi 486 ft 83 kr-t tett ki.

E jelentésből kitűnik, hogy a metropolita-patriarcha Őszentsége a szerb nemzeti-egyházi alapok pénztárából 1882-ik évi április 1-től 1882. évi december 31-ig, püspöki dotáció fejében 1524 kor. 66 fillérrel többet vett fel, mint amennyi rá tartozott.

E jelentésből kitűnik, hogy a metropolita-patriarcha Őszentsége mint a temesvári egyházmegye adminisztrátora az 1890. évi május 1-től 1891. május 31-ig terjedő időre püspöki dotáció fejében 10 935 ft-ot vett fel, amely összeg tekintetében a Declaratorium 19. §-a értelmében elszámolást beterveznie kellett, s melyet máig sem terjesztett be.

A szerb nemzeti-egyházi alapoknak György metropolita-patriarcha Őszentségével való ilyen alkalmatlanságai nem jelentkeznek csak ma. Ez alkalmatlanságok már 10 év óta népünk idegeit megrázkódtatják: ez alkalmatlanságok fenyegetnek, hogy egész nemzeti-egyházi életünket meg-ingassák, és veszélyes rázkódtatásokat idéznek elő.

Az 1902. évi szerb nemz.-egyh. congressus megállapította, hogy György metropolita-patriarcha Őszentsége, úgyis mint volt zombori esperes s úgyis mint volt temesvári püspök különféle pénzt átvett, melyet a nemz.-egyh. alapokba beszállítania kellett, de nem szállította.

Az 1902. évi szerb nemzeti-egyházi congressus megállapította, hogy György metropolita-patriarcha Őszentsége mint a zombori kerület esperese az egyházközségektől, az újságokban s utóljára a congressusi választmánytól megintve hat, tíz és több év múlva kifizeti az átvett pénzt kamattal s a nélkül.

Az 1902. évi szerb nemzeti-egyházi congressus megállapította, hogy számos község ugyanazokat a congressusi költségeket és az egyházi járulékot kétszer fizették: egyszer Brankovics György akkori zombori esperes úrnak, később pedig a nemzeti-egyházi alapoknak is, mert e pénzt az esperes úr az alapokba nem szállította be, a községekből pedig követeltetett, hogy e költségeket fizessék.

Az 1902. évi szerb-nemz.-egyh. congressus megállapította, hogy György metropolita-patriarcha Őszentsége a temesvári egyházmegyei alapnak 1533 forintot visszafizetett, mely összeget még mint a temesvári püspök átvett, de az alapokba nem szállította. E hiányt kamat nélkül csak akkor fizette, mikor arra Nikanor akkori temesvári püspök felhívta.

Midőn a congressusi választmány az 1888. évi december 8-tól 1890. évi május 1-ig terjedő intercalaris számadásokat átvizsgálta, megállapította, hogy György metropolita-patriarchának 4853 forintot megtérítenie kell. A congressusi választmány azt György metropolita-patriarchával 1896. évben közölte, György metropolita-patriarcha pedig csak 1899-ben csak 4385, tehát 468 fr-tal kevesebb[et] szállított a szerb nemzeti-egyházi alapokba. Ezen összeg miatt azután a szent-péteri feleslegessé vált papitelek és egybek miatt kénytelen volt a congressusi választmány György metropolita-patriarcha Őszentségét rendes bíróságnál bepörölni, s csak akkor megtérítette ez összeget patriarcha Őszentsége.

E nagy alkalmatlanságok, melyeket György patriarcha úr mint esperes és mint püspök, sőt úgy is mint patriarcha a szerb nemzeti-egyházi alapoknak okozott, sajnos nem származnak mindig feledékenységből.

El kell ismerni, hogy némely ügyekben világosan még a rossz-szándék (dolus) is kitűnik, sok cselekményt még az esetben is, ha nem volnának dolosusok, nem tehette, nem kellett, nem mert megtenni — a szerb patriarcha. Ez az, amiért nemz.-egyh. alapjaink ezen alkalmatlanságainak nem csak pénzbeli, hanem erkölcsi jelentősége is van, melyek e congressus előtt különösen tekintetbe vétetnek.

A karlócai metropolia szerb népe elvárta, hogy György metropolita-patriarcha Őszentsége

abból, amit 1902. évben nemzeti-egyházi congressusunk megállapított, a konsekvenciákat le fogja vonni.

Számos zavar egyházunk és autonómiánkra nézve és sok kellemetlen küzdelem azáltal lett volna elhárítva.

György metropolita-patriarcha Őszentsége e szerb nemz.-egyh. congressus IX-ik ülésében kijelentette, hogy e congressusnak határozatából, midőn úgyne napirendre jön, a konsekvenciát levonandja.

Ezen congressus a számvizsgáló bizottságnak a kár megtérítésére vonatkozó javaslatát elfogadja és kijelenti:

hogy mélyen sajnálja és elítéli azon rossz szándékból előidézett zavarokat, melyeket György patriarcha úr nemzeti-egyh. alapjainknak tett. Egyben a congressus meg van győződve, hogy a karlocai metropolia egész szerb népének reményét fejezi ki, hogy György metropolita-patriarcha Őszentsége az egyház és autonómia békéjének érdekében és a szerb metropolita-patriarchák tekintélye és méltóságának tekintetéből a szükséges konsekvenciákat levonni és az általa ma még elfoglalt széket (trónust) elhagyni fogja.

Dr. Peles Dusán kijelenti, hogy a számvizsgáló bizottság többségének indítványára fog szavazni.

Dr. Miladinovics Zsárkó a számvizsgáló bizottság indítványa és Musiczki kiegészítése mellett szól.

Dr. Musiczki Dömötör zárószavában kiegészítése mellett marad.

Dr. Putnik Száva zárószavában ellenindítványához ragaszkodik.

Dr. Novák Szvetiszlav a számvizsgáló bizottság indítványához ragaszkodik.

Alelnök tíz percre felfüggeszti az ülést.

A folytatott ülésben megejtetik a szavazás.

Szavaztatott felállással elsősorban a számvizsgáló bizottság indítványára. Ez indítványra nagy többség szavazott, ellene pedig kisebbség.

Azután felállással szavaztatott Dr. Musiczki Dömötör kiegészítésére. E kiegészítésre 38 congressusi tag szavazott 30 ellen.

O

Ennek alapján alelnök kihirdeti, hogy a számvizsgáló bizottság javaslata Dr. Musiczki Dömötör kiegészítésével elfogadtatott.

Dr. Belobrck Péter úgy saját, mint társai nevében kijelenti, hogy ezen határozat után ők a congressust elhagyják.

4. kihagyva

Felolvasatott és hitelesített a gör. kel. szerb nemzeti-egyházi congressusnak Karlócán 1907. évi január hó 20-án (február 2-án) tarott XXIII. ülésében. Dr. Gyurgyevics Miklós s.k. alelnök, Kliczin Dömötör s.k. tollnok.

A másolat hitelül:

Dr. Gyurgyevics Miklós s.k. alelnök

A fordítás hitelül:

Dr. Szekulits Lázár s.k.

gör. kel. szerb nemz.-egyh. titkár